

AREALER UNDER PRESS

Status på kartlegging og utvikling av klima og naturmangfoldparametere på Agder

I tråd med Parisavtalen har Norge som mål å redusere direkte klimagassutslipp med 50-55% innen 2030, og 90-95% i 2050 fra utslippsnivået i 1990 (lovfestet). Regionplan Agder har som mål å redusere direkte klimagassutslipp på Agder med minst 45 % innen 2030. Samtidig skal vi unngå store arealbruk, nedbygging av naturområder og dyrket mark. Vi skal beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer og stanse tapet av artsmangfold.

Klimagassutslipp- og naturmangfoldparametere på Agder

Ifølge Miljødirektoratet er de største direkte utslippskildene i Agder; veitrafikk, sjøfart, annen mobil forbrenning (anleggsmaskiner), jordbruk og industri. Denne statistikken gir dog kun en oversikt over de direkte utslippene innenfor Agders geografiske grenser. Indirekte utslipp som følge av Agdersamfunnets forbruk er ikke kartlagt.

På fylkes- og kommunenivå er det foreløpig ingen gode verktøy på markedet som kan måle utvikling over tid på indirekte utslipp på kommunenivå, selv om enkelte verktøy er på vei ut i markedet nå. Utslipp og opptak i utslippssektoren skog- og arealbruk inngår heller ikke i Miljødirektoratets beregninger av fylkesfordelte direkte klimagassutslipp.

Ifølge Miljødirektoratet er arealbruk i tillegg den største påvirkningsfaktoren for naturmangfoldet i Norge. Nedbygging, oppstyking og gjengroing av naturområder er de viktigste årsakene til at mange naturtyper og arter står i fare for å forsvinne. I perioden 2017-2020 bygget eksempelvis Agder fylkeskommune, gjennom egen drift, ned 269 daa per år av skog, myr og dyrka mark. Dette tilsvarer rundt 40 fotballbaner i året.

Den siste rapporten fra FNs naturpanel viser at tapet av naturmangfold er en like stor trussel mot bærekraftig utvikling som klimatrusselen (IPBES 2019), hvor den viktigste negative påvirkningen er forringelse av arters habitater gjennom arealbruk og arealinngrep. Det anslås at arealinngrep bidrar til ca. 30 % av reduksjonen i naturmangfold i terrestriske- og ferskvannsøkosystemer, med høsting av ressurser som den nest viktigste påvirkningen. Norge og Agder utgjør ikke noe unntak fra disse trendene.

Samtidig har den globale gjennomsnittstemperatur allerede økt med 1,1 grader, en oppvarming som skyldes menneskeskapt klimagassutslipp (IPCC 2021). Med dagens utslippstakt vil vi passere 1,5 grader i løpet av de neste 20 årene.

Miljødirektoratet slår fast at med mindre vi har umiddelbare, raske, omfattende og vedvarende utslippskutt vil vi ikke kunne begrense oppvarmingen til 1,5 grad. Intakte og velfungerende økosystemer vil i tillegg bidra til å stabilisere klimaet.

Kunnskapsbehovet

Vi har dårlig oversikt og stor kunnskapsmangel i Agder om hvor mye vi bygger ned av skog, myr og dyrka mark og samtidig haster det med å bygge ut kraftnettet og sikre den effektkraft som må til for omstillingen mot et fremtidig nullutslipps samfunn.

Hvordan løser vi disse utfordringene slik at omstillingen på Agder kan ta fart?

Nasjonalt er det økt fokus på bærekraftig forvaltning av naturen. Verktøyene som brukes i dag for arealforvaltning er knyttet til konsekvensanalyser og -utredninger hvor påvirkningen på natur inngår som ikke-prissatte konsekvenser. Som grunnlag for analysene brukes kartlegginger av viktige naturtyper og trua arter. Systematisk og enhetlig kartlegging har det vært jobbet med nasjonalt i lang tid og stadig flere lokaliteter med såkalt *viktige naturtyper* er nå kartlagt (DN13 og Miljødirektoratets instruks).

Verktøyene i konsekvensanalyser er imidlertid ikke godt egnet til å føre regnskap, følge utvikling over tid eller å kunne planlegge (budsjettere) for en bærekraftig arealforvaltning. Nasjonalt etterlyses nå slike verktøy. Videre er det behov for nasjonale retningslinjer for bærekraftig arealplanlegging med hensyn til natur. Det pågår i dag arbeid med indikatorer og verktøy for arealregnskap i flere forskningsmiljøer (NINA, OsloMet, Senter for bærekraftig arealbruk v/UiB, SSB, bærekraftsenteret for arealforvaltning og naturmangfold på Tingvoll) og i enkelte fylker/kommuner (eks. Viken/Nordre Follo).

Den regionale «naturreserven» vil være sentralt å få definert. Denne er ikke bare knyttet opp mot truet natur og truede arter. Andre stikkord som er relevante for naturreserven kan være villmarkspregede områder, habitatnettverk, spredningskorridorer med flere..

Det er behov for avklaringer knyttet til indikatorer, datagrunnlag (bl.a. kompatibilitet), detaljeringsnivå, verdi-gradering, tilstands-gradering og rapporteringsformat. Digitale verktøy for datainnhenting, trend-analyser og framskrivninger mangler. Det pågår arbeid med dette. Agder bør være pro-aktive og framoverlente i å tenke parallelt og samarbeidene med påkoblede miljøer

Kilder

- Om FNs naturpanel sine rapporter: [Naturpanelet \(Ipbes\) - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no/naturpanelet)
- [Naturindeks: Naturindeks.no/Home](https://www.miljodirektoratet.no/naturindeks)
- Om FNs klimapanel sin sjette hovedrapport: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/>
- Naturregnskap [Naturregnskap \(nina.no\)](https://www.nina.no/naturregnskap)
- FNs standard for naturregnskap som kom i mars 2021 [Ecosystem Accounting | System of Environmental Economic Accounting](https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/dette-sier-fns-klimapanel/sjette-hovedrapport/) Fagsystem for fastsetting av god økologisk tilstand: [Fagsystem for fastsetting av god økologisk tilstand - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/fagsystem-for-fastsetting-av-god-okologisk-tilstand)
- EcoGaps: Økosystemregnskap [EcoGaps - CIENS](https://www.ecogaps.no/)
- Rappprt «Økologisk tilstand og andre verktøy for å vurdere naturkvaliteter i terrestriske miljøer» [M1841.pdf](https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/m1841.pdf)
- Viken FK og Nordre Follo kommune (forsøksfylke/kommune i EcoGaps): Bærekraftig naturforvaltning [Invitasjon til webinar og workshop om arealregnskap - Viken fylkeskommune](https://www.vikenfylkeskommune.no/invitasjon-til-webinar-og-workshop-om-arealregnskap)